

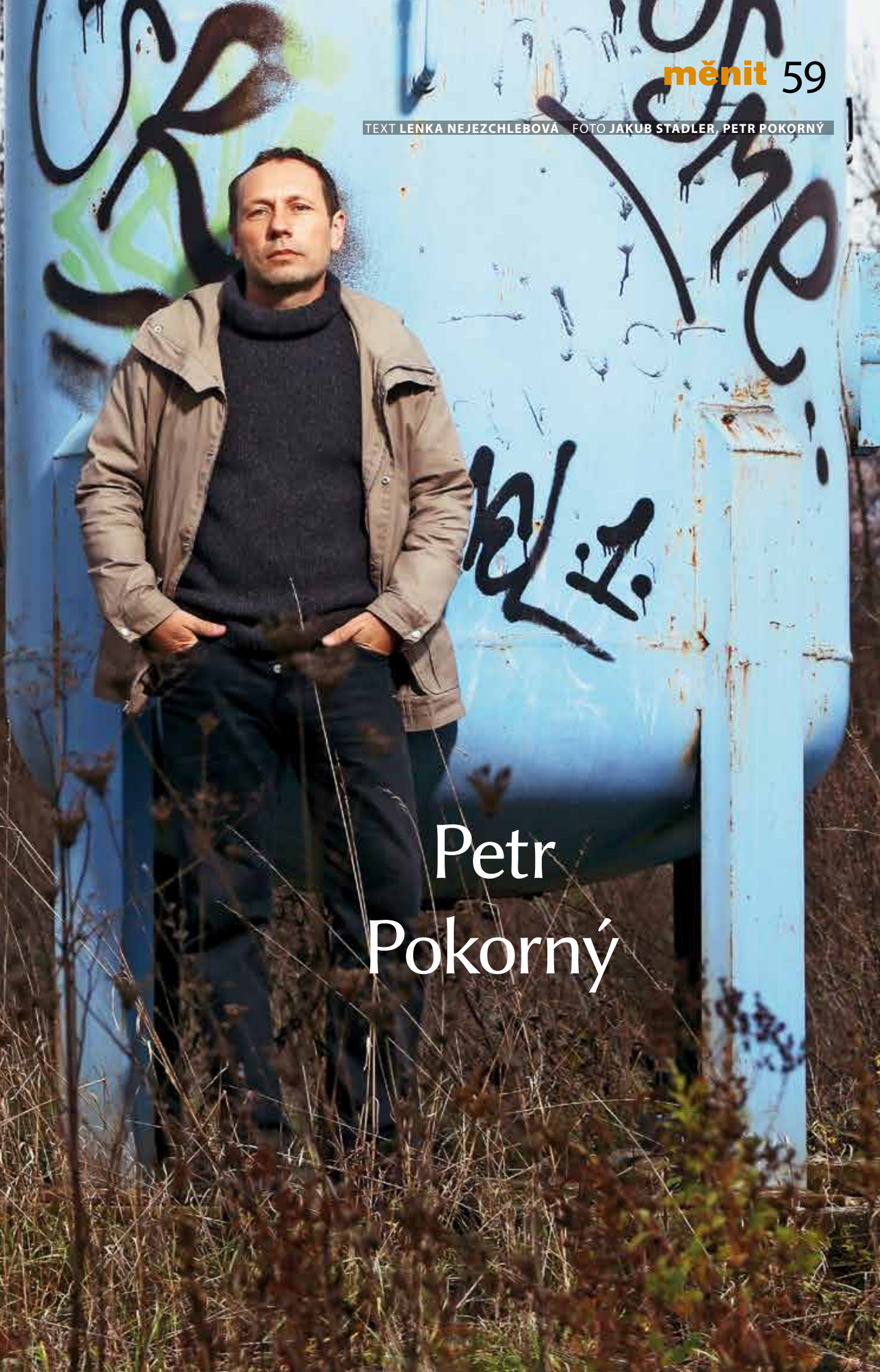
A man in a dark puffy jacket and light-colored trousers is standing on a blue metal structure, possibly a ladder or scaffolding. He is looking towards the camera. The background shows some trees and a clear sky.

Radan
Haluzík

Halucinogenní realita terénu

Studovali spolu biologii, zažili dobrodružství na brigádě v Řecku, bydleli na stejné koleji a oba propojili svůj původně výsostně přírodovědný obor se zájmem o člověka a společnost. Teď spolupracují na knize „o místech mezi místy“, o lokalitách bez oficiálního účelu, o částech měst, které zarůstají divočinou. Bude to popis jednoho zápasu, života mezi přírodou a kulturou.

TEXT LENKA NEJEZCHLEBOVÁ FOTO JAKUB STADLER, PETR POKORNÝ

A man in a dark turtleneck and a light-colored jacket is standing against a blue metal structure with graffiti. He is looking towards the camera. The background shows some trees and a clear sky.

Petr
Pokorný

racujete na velkém projektu, v jehož rámci tým vědců a nadšenců mapuje a popisuje lokality, které nazýváte vágním terénem. Co je vágní terén?

Radan Haluzík: Když vezmeme v úvahu velké evropské město, odečteme stavby, komunikace, hřiště, řeky, parky, městské lesy, ale i pole – zkrátka všechno, co má jasný účel –, zbude spousta procent plochy, jejichž smysl až tak jasný není, jakési prázdné zóny. Často zarůstají prérií trav a plevelů, křovím, městskou divočinou. Mnohdy ty mezery ani neumíme místně pojmenovat. Jsou to místa mezi místy.

Petr Pokorný: Tahle „nová divočina“ je běžná i v zemědělské nebo venkovské průmyslové krajině, ale v našem projektu se soustředujeme na města. Především na Prahu. Zajímají nás díry v urbanistickém plánu, mezery v čase a prostoru, vyhrézávání spontánní stránky přírody i kultury v tvrdě nalajnovaných inženýrských plánech. Říkáme tomu vágní terén, ale termín se nesmí brát úplně doslova – vágnost jako vlastnost tradičního myšlení. Na jednu stranu chce inženýrsky vládnout, zároveň ale konstruovat jakési „rousseauovské ráje“, ušlechtilé, přírodní, nezkažené. A někde mezi je cosi spontánního, co takové myšlení nedokáže zachytit, a proto se mu to jeví vágním. A je toho zatraceně moc všude kolem nás a je to tak v pořádku.

RH: Důležité znaky vágního terénu jsou pomíjivost a proměnlivost v čase. Rád je ukazuju na příkladu bazénu pod Barrandovem. Býval to lom na vápenec, který na konci devatenáctého století zarostl, v době první republiky tam vybudovali bazén, který fungoval do devadesátých let dvacátého století. Pak opět zarostl. Teď je z něj skoro divočina jako někde ve Středomoří. Vyplňuje mezeru v čase, než se ho ujme třeba nový developer.

Oba jste přírodovědci, biologové, čím jsou pro vás tyhle lokality zajímavé? Chcete vědět, co na nich roste, kdo tam žije?

PP: Ta místa jsou překvapivě bohatá na život. Je v nich víc života než v běžné venkovské, tedy zemědělské krajině Česka, kde je z pohledu biologa v podstatě mrtvo.

RH: Tam jsou jen lány řepky, smrkové monokultury, lány kukuřice...

PP: Je to paradox, ale v Česku jsou co do rozmanitosti druhů nejbohatší města. Jsou bohatší než národní parky. A zrovna Praha, to je přímo hot spot biodiverzity.

RH: Lidé se totiž prozíravě nasáčkovali na biologicky nejlepší, nejbohatší místa. Kdyby v Praze nebyli Pražáci, tak je místo ní národní park. Jsou tu lužní lesy, teplomilné suché doubravy, stepi, skály, nivy...

PP: ... s neuvěřitelnou rozmanitostí druhů rostlin, na čemž se značnou měrou podílejí právě vágní terény. Jen jde často o organismy, kterým by leckdo chtěl upřít status domovského práva na život, jde o „problémové“ a „nepřízřusobivé“ druhy.

Kdo by jim ho upíral?

RH: Strážci botanické rasové čistoty. Tak třeba městská správa mnohde dodnes rozlišuje mezi špatnou, tedy náletovou zelení, kterou je třeba vykácet, a „naší“ dobrou městskou zelení, o níž je třeba pečovat.

PP: Vážně. Často jde o přivandrovalce z jiných kontinentů, zplanělé druhy ze zahrádek, divné kombinace v přechodových biotopech. Třeba vlaky sem přivážejí semena z dalekých míst, kolem kolejí jsou kilometry dlouhé pásy vágního terénu, které patří z botanického pohledu k nejzajímavějším místům vůbec. Zvlášť když je zapomenou pokropit herbicidy.

Dosud jste mluvili jen o rostlinné říši, co zvířectvo?

PP: Například z hlediska ptactva je Praha dobře použitelný světlý les. V jakémkoli křoví, ve zpustlém parčíku, co tam je jenom ptáků! Dřív tu bývali převážně

„Zatímco ostatní chytali v roští žoužele, seděl jsem s pastevci, pil vodku a zapisoval jejich povídání.“

vrabci, což býval pták vyskytující se kolem vesnických chlévů, ale jak Praha přestala být „vesnicí“ a stala se víc „lesem“, vrabce nahradili divocí holubi, sojky, straky. To se děje v posledních dvaceti či třiceti letech.

Jak to myslíte, že se Praha stala lesem?

RH: Už někdy po druhé světové se v Praze a okolí přestalo zemědělsky hospodařit, pást, zmizely kozy a králikárny, přestaly se sekat louky, meze i okraje cest, časem zarůstají i příměstské ovocné sady. Za socialismu se město rozběhlo do okolní krajiny, na okraji a mezi sídlišti vznikaly další vágní terény. Všechno zarůstalo. Z křovin se staly lesíky. A tak máme u nás v Podolí třeba zajíce a bažanty – na Veslařském ostrově, ale i vedle na zarostlém břehu Vltavy, na který navazuje zarostlý lom nad podolským bazénem, stará třešňovka, park, lesík a pak zapomenutá skládka panelů ze stavby sídliště.

PP: U nás ve Strašnicích je to ještě lepší! Jednou stojíme se ženou na zahrádce před domem a slyšíme křik. Ulicí běží maminka s kočárkem, v hrůze řve: „Pomoc, pomoc, pusťte mě dovnitř!“. Otevřeli jsme branku, vběhla k nám. Ulicí běží divoký prase. U metra A Strašnická! Bylo taky vyděšené, dusalo ulicí, za prasetem dva policajti na motorkách. Prase zaběhlo za roh, podrazilo lešení, z lešení

spadli dělníci... groteska jako z Laurela a Hardyho. Pak ho policajti konečně chytili. A v novinách jsme se druhý den dočetli, že prase přeplavalo Vltavu kdesi na Výtoni a běželo až sem. Je to anekdota, bizarnost, ale ilustruje současnou situaci. Před třiceti lety by se to stát nemohlo.

Žijí v lokalitách, na něž se zaměřujete, i lidé?

PP: Vágní terén přitahuje určitou sociální vrstvu. Žijí v něm bezdomovci. Představa, že město vyčistíme, uklidíme, zbavíme vágních prostorů a vymeteme tím společenské „zlo“, je naivní.

RH: Vágní terény vznikají jako nezamýšlený produkt městského řádu, masterplanu. Čím víc se bude uklízet v centru, tím víc vágních zón vyhrězne o kus dál.

PP: Nebo vyhrězne v lidských duších, což je ještě horší. Pokud inženýrsky a administrativně vyženeme „neřád“ z prostoru, nezbavíme se ho, naopak, začne být agresivní a nebezpečný. Je to jako s poměrem vědomí a nevědomí v lidských duších.

RH: V naší připravované knize bude kapitola „Bydlet v ošemetných místech“ od antropologů Karolíny Pauknerové a Petra Gibase o tom, jak si lidé bez domova dělají „domov“. Může to být jednoduchý přístřešek a kolem ige-litky s bordelem, ale taky třeba načerno postavená chatka, venku se středostavovskou kuchyňkou a sušákem na nádobí, verandou s křesílkem, skalkou s bazénkem a krmítkem pro ptáky.

PP: A na Vánoce stromeček s dárečky, za který by se nestyděl kdejaký měšťan ve vile, jež stojí hned za křovinatým obzorem.

RH: Vágní terén je pro ty lidi poslední šanci na domov, jenže o své bydlo často náhle přijdou. Přijde jiná parta bezdomovců a strhne jim ho, přijde developer a místo „vyčistí“, nebo je vyžene městská policie.

Zdá se mi, že v posledních letech jsou tahle místa, zvlášť ta postindustriální, módním objektem pro fotografie. Nevezete se na té vlně?

PP: Může to tak vypadat, ale ne. Kořeny našeho zájmu o vágní terén sahají

do devadesátých let, kdy jsme spolu studovali, a vlastně ještě dál, do našeho dětství. Tuhle knížku chystáme už hodně dlouho. Ta místa jsme pro sebe objevili jako přírodovědci, v devadesátých letech se o nich moc nemluvalo, málokdo jimi žil tak jako my.

RH: Jen u nás v posledních letech nastal posun od estetické fascinace a nadšení k potřebě fenomén vědecky popsat, což děláme teď.

Jste nejenom profesní kolegové s podobnými zájmy, ale i kamarádi. Odkdy?

PP: Společně jsme studovali a v roce 1991 jsme spolu gastarbeitřili v Řecku na pomerančové brigádě.

RH: Ale Petr mi tam vypil moji jesenku. Celou! Takže jsme měli krizi.

PP: Asi tak dvě hodiny se se mnou fakt nebavil.

RH: Bylo to vážné. Představte si. Jste na pomerančové plantáži, otročíte dvanáct, třináct hodin denně, prší, máte hlad. A z poslední jesenky, kterou máte, dáte kamarádovi cucnout. A on udělá sssrrrrk, a tuba je prázdná. Teď se mu po čtvrt století konečně pomstím. Zesměšním ho v médiích!

Na brigádě jste jistě zbohatli a Petr vám pak koupil celou krabici jesenek, ne?

RH: No, chtěli jsme zbohatnout. Samozřejmě. Chtěl jsem si vydělat na cestu do Indie, Petr chtěl cestovat po Řecku. Slibovali padesát marek na den, ale ve skutečnosti plat napočítali tak, že jsme vydělávali asi dvacku denně. A po nějakém týdnu nás dokonce vyhodili, protože pan plantážník viděl naše kolegy Hrdouška a Kulíška, jak nakládají bedny na kamion. Když viděl jejich ručičky jak hůlčičky v akci, usoudil, že Češi jsou slabí a že děti nezaměstnává – a vyhodil nás všechny. **PP:** Jenže nám nezaplatil. Řekl, že si na prachy musíme počkat. Poskytl nám k bydlení garáž, za niž nám ale z peněz, na které jsme čekali, srážel každý den nájem jako za hotel. **RH:** Bydlelo nás v té garáži dvacet. Měli jsme jednu žárovku, jeden technoučkový proud studené vody, která pak už netekla.

PP: Byl to v podstatě podnik řecko-polské mafie. Ale nakonec nám asi půlku zbylých peněz přece jen dali. Radan se odpojil a jel někam po vlastní ose, my ostatní jsme podnikli čundr po Řecku, živili jsme se i tak, že jsme hledali v popelnicích za supermarketu vyhozené prošlé zboží. Pomeranče už nám po plantážnické epizodě lezly ušima.

RH: To jsem nikdy nedělal, kromě ovesných vloček z domova jsem →

RADAN HALUZÍK (46)

● **Biolog a sociální antropolog, pracuje v Centru pro teoretická studia AV ČR a UK. Vystudoval biologii a ekologii, poté sociální antropologii na Karlově univerzitě a Stanford University v USA. Doktorát získal na University College London v Anglii. V 90. letech průběžně vždy na několik měsíců odjížděl na Balkán a na Kavkaz do válečných konfliktů v Chorvatsku, Bosně, Kosovu, Čechensku, Gruzii a Arménii, ale i v Afghánistánu i jiných válečných oblastech. V současné době se věnuje především otázkám městské divočiny – vágního terénu a také fenoménu „podnikatelského baroka“.** Narodil se ve Zlíně, žije v Praze.

PETR POKORNÝ (43)

● **Biolog, jeden z předních badatelů v oboru environmentální archeologie, dlouhodobě se zabývá historickou ekologií, zejména vývojem přírody a společnosti v posledních 12 tisících letech. Pracuje v Centru pro teoretická studia AV ČR a UK. Přednáší na Přírodovědecké a Filozofické fakultě UK. Je (spolu)autorem dvou stovek knih, odborných a popularizačních článků především v časopise Vesmír. Je ženatý, má dvě dospělé děti.**

„Jedni mluví o chaosu, bordelu a feťácích, druzí o tom, jak je to krásná příroda plná divočiny a vzácných druhů. Plná pravda není ani to, ani ono.“

„Viděl jsem bažanty, ledňáčky, kuny, zajíce, lišky. Místní bezdomovci, s nimiž jsem strávil večer s kytarou a doneseným krabicákem, popisovali, jak jim na jaře místní liška přišla ukázat čerstvá liščata.“ Bývalé seřazovací nádraží Vršovice.

se živil mandlemi, rostly tam všude. Kilo kaloricky vydá skoro na dva dny. Akorát jsem musel hodinku sedět a louskat.

PP: Z popelnic je pestřejší strava. Ten čundr byl vůbec romantickej. Jednou jsme spali v kurníku za nějakou vesnicí, odkud jsme v dešti vyhnali slepice. Ráno jsme, obalení peřím, vylezli a stopovali. Když jsme se měli vrátit, neměli jsme na jízdenku. Stopovat přes Jugoslávii, kde už doutnal budoucí konflikt, jsme nechtěli. Tak jsme si za poslední peníze koupili pastelky, každý jsme vypilovali padělání nějaké grafické techniky a vyrobili jsme si podle starých lístků jízdenky domů, i s vodotiskem. A projeli jsme na ně až do Prahy.

Pojďme ke kořenům vaší lásky k podivným zarostlým místům.

PP: Divoká devadesátá léta. Přírodovědecká fakulta. Koleje Arnošta z Pardubic...

RH: Byl jsem ve studentské kolejní radě, ale po revoluci nikdo nevěděl, jaké pravomoci taková studentská rada vlastně má, takže jsme toho využili. Povedlo se nám obsadit koleje Arnošta z Pardubic studenty z přírodovědy, poslední dvě patra dokonce jenom našimi kamarády. Pokoje a chodby jsme si vyzdobili, zavedli jsme, že studenti můžou přemontovávat nábytek, že spolu můžou bydlet páry – kluci s holkama, že můžeme chovat zvířata.

PP: Byli tam psi, kočka, činčily, papoušci, pavouci, hadi. I krokodýla tam někdo měl. A když nás chytla zvlášť romantická nálada, nanosili jsme v batozích z Petřína listí a mech a spali jsme v tom ve spacácích. Na

strop jsme zavěsili větve. V podstatě jsme si z pokoje udělali terárium.

Radan je ze Zlína, ale vy, Petře, jste Pražan. Co jste dělal na kolejích?

PP: Bydlel jsem tam na mexický pas. **Komplikujete to ještě více. Kde jste k němu přišel?**

PP: Moji rodiče pracovali několik let v Mexiku, měl jsem tam být s nimi, ale nechtěl jsem. Zůstal jsem v Praze, ale měl jsem ten pas. Praha raných devadesátých, to bylo nejlepší místo na světě. Tak jsme to my, studenti, cítili. Měli jsme intenzivní pocit, že se v ní „zjevil duch sám“. Jenže jako Mexičan bych musel platit školné. Takže jsem žil dvojí život. Na kolejích jsem byl Mexičan a jinak Pražák jako poleno.

RH: Na kolejích se sice bohémsky žilo, ale taky hodně pracovalo. Všichni jsme byli zaujati nějakým projek-

tem, někdo v terénu, někdo v laboratoři, všichni stále jezdili s batohem do divočiny, do hor nebo daleko za obzor. A zformovala se partička kolem tehdy mladých vyučujících Jirky Sádla, Standy Komárka, Daniela Frynty a Ivana Horáčka, kteří s námi hrozně pekli.

PP: Samé výlety, ale žádná krkonošská romantika. Nebyl čas, druhý den se muselo na přednášku. Tak jsme jezdili na pražskou periferii nebo o kus dál do Středohoří. Už zmíněný Jirka Sádlo (známý botanik, básník, autor mnoha populárně-vědeckých publikací, pozn. red.) pořádal exkurze do nejnepravděpodobnějších míst. Pamatuju si třeba výlet na Mostecko a do Krušných hor, tehdy zkrušených emisemi. Výsypky, doly, zarůstající emisní paseky – Sádlo v nich viděl krásu a ukázal nám ji. Říkal cosi →

„Karlín, bývalé přístaviště, pak místo, kde stály továrny a sklady. Tohle je z okamžiku, kdy to celé bourali. A do zbořeníště nasněžilo.“

„Dráhy rozprodávaly staré vysloužilé vagony, které si lidé mohli levně nakoupit, oblepili si je vším možným a bydleli v nich.“ Nouzová kolonie na Slatinách.

„Lidé se totiž prozíravě nasáčkovali na biologicky nejlepší, nejbohatší místa. Kdyby v Praze nebyli Pražáci, tak je místo ní národní park.“

ve smyslu: „Nechodte za přírodou do rezervace a za kulturou do galerií, to právě se děje na prunicích přírody a města, tam člověk může pochopit kulturu skrze přírodu a přírodu skrze kulturu.“ Začalo mi to dávat velký smysl. Inspirací mi byla i novela *Druhé město* od Michala Ajvaze, který je teď stejně jako Sádlo součástí našeho týmu. Byl to popis „magické“ Prahy, magie meziprostoru, magie „druhé- ho města“, divočiny ve městě, nová a živá reinkarnace magické Prahy sto let starých symbolistů.

RH: Můj iniciační moment má na svědomí taky Jirka Sádlo. Šli jsme spolu v Holešovicích po hnusném obrovském mostě. Škaredý most, škaredý den. A Jirka se zastavil, rozhlédl se a pravil: „To je krásná krajina!“ Byl jsem šokován. Na druhou. Že je to „krásné“ a že je to „krajina“! Město pro mě nebyla krajina. Jirka mi pomohl vidět krásu v postindustriálních terénech, mít rád pajzloidní buřáče a jim odpovídající sprostónárodních písně. A začaly mě taky zajímat příběhy a vyprávění lidí z těch míst.

A tak se z biologa stal antropolog? Ze svého původního přírodovědného oboru jste se postupem času posunul k sociální antropologii.

RH: Pořád jsme tehdy jezdili s biologi na zahraniční expedice, na východ. Na Slovensko, na Balkán, na Kavkaz, do Střední Asie. Dlouho jsem s sebou bral dalekohledy a smrtičky na brouky a pytlíky na plazy, ale pak jsem zjistil, že jsem je nepoužil. Zatímco ostatní chytali v roští žoužele, seděl jsem s pastevcem, pil vodku a zapisoval jejich povídání. Posunoval jsem se k lidem.

PP: Zjistil, podobně jako já, že nejzajímavější zvíře je člověk.

Vy to taky máte dost promíchané. Biolog, paleobotanik, archeolog... Ze stop rostlin ve vrstvách půdy a usazenin za staletí a tisíciletí čtete lidskou minulost.

PP: Mě nejvíc fascinovaly hlubiny času, to, jak se na sebe vrství příběhy lidí, zvířat, rostlin, kamenů, jak z jejich vzájemného stýkání a potýkání

„Nás to osvobozuje ze zajetí předepsaného šatu a předepsané společenské role.“

vyrůstá přítomnost, jak se individuální i společné příběhy zrcadlí v životě krajiny. A město je taky krajina.

Na začátku povídání jste se odkazovali i k dětství. Jak souvisí vaše dětství s vágním terénem?

PP: Nasákli jsme tím jako kluci. Oba jsme vyrostli na sídlišťích, já na okraji Smíchova, kde vzájemně prorůstaly klasicistní viničné usedlosti, škvárová hřiště, prvorepublikové vily, autoopravny, zarostlé sady, staveniště sídlišť.

RH: Právě sídlišti dovedli komunisti představu urbánního řádu naplánovaného světa v corbusierovském smyslu asi nejdál. Záměrem byl svět čistých a rovných panelákových ulic, domů v řadách. Stejně byty, stejná jádra, hygiena, inženýrská racionalita, promyšlenost. No jo, ale aby se to mohlo postavit, vznikly kolem sídlišť rozsáhlé manipulační prostory pro stavební techniku, skládky materiálu a odpadu. Byly to celé zóny okolo sídlišť, které se měnily ve vágní terén. Nezamýšleným důsledkem přísného řádu a čistoty je chaos a neřád.

PP: Moje „hřiště“ bylo kolem tehdy rozestavěné Nemocnice Na Homolce. A „bažinky“ okolo bývalé cihelny. To byla místa, kde jsme dělali plastové ohničky, kde jsme si stavěli bunkry, lovili žáby a čolky pro domácí akvária.

Zplanělý sad u nás za barákem, hra na Vinnetoua v zarostlém pleněru mezi potokem a silnicí, kde později vyrostly řadové rodinné domky – moje dětství bylo podobné.

RH: Jasně, to je generační záležitost. Generace dětí šedesátých a sedmdesátých let v takovém terénu vyrostla. Režim budoval moderní světlé zítřky, ale stavěl je za městem uprostřed divočiny. Chtěl velkorysé veřejné prostory mezi domy, nicméně byly zatím plné výkopů a lebedy. A stavěl zoufale pomalu, takže to trvalo celé naše dětství. Jsme generace vágních terénů.

Jak vypadají vágní terény vašeho dětství teď?

RH: Obecně byla snaha ta místa „dozelenit“, různě kultivovat, leckde vznikla „jalová zeleň“, aby vypadala úhledně. Ale někde terén zůstal stejný, jen je zarostlejší. Jinde jsou nové suburbie a hypermarkety.

PP: A do stejných míst dnes pořád chodíme. Rozdíl je v tom, že do nich chodíme jen my a feťáci. A žijí tam bezdomovci. Děti ne, ty mají své kyberprostorové virtuální divočiny. A tak se tahle místa ponořují do nevědomí. My se je snažíme zachytit. Pro nás mají hodnotu. Vágní terén je unikavá záležitost, jež vyžaduje reflexi. A kdo jiný by ji měl provádět než my, kteří jsme v takovém terénu vyrostli.

Kdy svůj projekt završíte? V jakém je stadiu?

RH: Od ostatních autorů mi docházejí rukopisy v dost syrových draftech, snažím se je upravit a dát do kupy.

PP: Radanovi docházejí rukopisy a mně už pomalu dochází inspirace.

RH: Jde to ztuha. Je nás na to devatenáct více než z deseti různých vědeckých oborů od biologie přes filozofii urbanismu až po archeologii a antropologii. A někteří se projektu věnují víceméně ve volném čase.

Na základě čeho jste vybírali místa, která chcete zkoumat?

PP: Každý má svá, která má rád, jež jsou mu blízká a k nimž má třeba blízko od domova. Jednou jsem to chtěl zkusit trochu jinak a hodil jsem si rýži. Rozhodil jsem rýži na leteckou mapu Prahy, a kam zrnka padla, tam jsem se šel podívat. V osmdesáti procentech případů jsem narazil na

plot, zamčený vnitroblok nebo jinak nepřístupné místo, zbytek jsem opravdu prochodil.

A co místo, kde jste se fotografovali pro INTERVIEW?

RH: Bývalé seřazovací nádraží Vrsovice a nouzová kolonie na Slatinách, vznikala již v půlce dvacátých let. Za první republiky, za hospodářské krize, když spousta lidí přišla o bydlení a hrozilo jim, že budou na ulici, se zásadně rozrůstala.

PP: Na malém prostoru rozparcelované malinké pozeměčky. Dráhy tehdy rozprodávaly staré vysloužilé vagony, které si lidé mohli levně nakoupit, oblepili si je vším možným a bydleli v nich. Vagony jsou dodnes v jádru některých domů, které kolem nich narůstaly jako hnízda společenského hmyzu. Dnes všechno zarůstá křovím, žije tam spousta zvířat. Viděl jsem bažanty, ledňáčky, kuny, zajíce,

lišky. Místní bezdomovci, s nimiž jsem strávil večer s kytarou a doneseným krabicákem, popisovali, jak jim na jaře místní liška přišla ukázat čerstvá liščata. Jednou jsem tam šel k ránu, když jsem nemohl spát, a potkal jsem několik kun. Pokračoval jsem pak noční Prahou pěšky do práce na Staré Město. A potkal jsem v ulicích víc zvířat než lidí – další tři kuny, čtyři ježky. Takový je v Praze noční život.

Jaké kapitoly a kolik jich bude vaše kniha mít? Kterou kdo píšete?

RH: Měla by mít tři části. První část je historie fenoménu vágního terénu – od středověku přes modernu, komunismus, postindustriální éru. Druhá část je o skrytých životech ve vágním terénu, o životě tamních rostlin, zvířat a hlavně lidí. A třetí část je vizionářská – co se s vágním terénem dělalo, dá dělat, bude dělat.

PP: My s archeologem Petrem Me-

dunou a mou ženou Adélou, která je také bioložka, píšeme historickou kapitolu o počátcích městského vágního terénu, jenž šel ruku v ruce se vznikem prvních skutečných měst ve středověku. S Adélou hledáme v materiálu z archeologických výzkumů semena rostlin a zbytky kostí zvířat a podle nic rekonstruuje povahu těch míst. Když najdeme semena velkých statných plevelů, kterým vadí sešlapávání, jako je třeba blín, merlík, lebeda, šlo pravděpodobně o místo zpustlé, rumištní, kam se moc nechodilo, tedy dost možná vágní terén.

RH: Svěrázný přístup má třeba performer Albert Šturma a jeho skupina Křovináři. Chodí do křoví vágních terénů a dělají v nich různé rituály a performance. Zkoušejí sami na sobě, na svém těle, ta místa zažívat. Zkoumají, co ta místa umějí s člověkem udělat. ➔

▼ PLACENÁ INZERCE

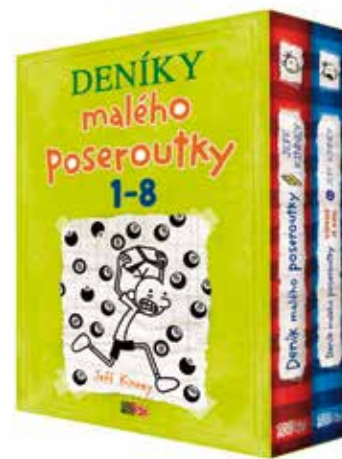
JEDINEČNÁ NABÍDKA PRO TY, KTEŘÍ NEZAPOMNĚLI ČÍST

Roční předplatné
magazínu INTERVIEW ~~420,-~~

Roční předplatné
časopisu INSTINKT ~~969,-~~

Set osmi knih
legendárního
Deníku malého
poseroutky ~~1299,-~~

Jen za 1090 Kč

Objednávky na 222 994 111
nebo na shop.tyden.cz

„Třeba vlaky sem přivážejí semena z dalekých míst, kolem kolejíšť jsou kilometry dlouhé pásy vágního terénu, které patří z botanického pohledu k nejzajímavějším místům vůbec.“

PP: Na hranici sebedestrukce. Někdy je to ryzí body art.

Procházejí trnitými křovinami?

PP: Jo. A třeba nazí. Jednou jsem se dostavil bos na takovou akci pořádanou na uhelné haldě Rona u Kladna. Dal jsem pár kilometrů oklikami z Buštěhradu přes křoví a výsyvky plné starého železa a střepů, nechtěl jsem přijít s prázdnou.

RH: Albert tím zdůrazňuje další důležitou věc charakteristickou pro vágní terén: nepředvídatelnost vyplývající z absence dominantního řádu. Nikdy nevíte, jak to bude vypadat za dalším keřem. V jediném zátiší najdete kolo z trabanta, zahrnovající akvárium i kvetoucí růži. Říká, že ho to zbavuje pout od společnosti, dostává se až do halucinogenní reality. Občas ho ten zážitek přivádí k euforii. I nás to osvobozuje – asi jako karneval středověkého člověka – ze zajetí předepsaného šatu a předepsané společenské role.

Co vás při práci na projektu o vágních terénech nejvíce překvapilo?

RH: Spíš jsme naráželi na souvislosti a fenomény, které jsme si předtím neuvědomovali. A hlavně na nové

MEZI ŠESTI OČIMA

Shodou okolností jsem se letos sešla kvůli rozhovorům s tuctem přírodovědců a přírodovědkyň. A mám stále silnější pocit, že tohle zaměření buď vyrábí z lidí sympatáky, nebo si je sympatáci prostě vybírají. Náhoda? Nemyslím si. Poslední přírodovědecký rozhovor tohoto roku trávím s dalšími dvěma sympatáky, Radanem a Petrem. Sedíme u stolu v útulné kuchyni v rodinném domku jednoho z nich, prostřednictvím slov se prodíráme postindustriální pražskou džunglí, rozmlouváme s bezdomovci, jestli neviděli lišku, pozorujeme straky na rumišťích, marně vyhlížíme vrabce a vracíme se do dětství, které jsme všichni tři z velké části prožili ve „vágním terénu“, každý za svým sídlištěm.

Aniž jsme samozřejmě tušili, že se tak to místo plné plevele a odpadu ze stavby nazývá.

P. S.: Abych nezapomněla, můj muž je taky původně přírodovědec.

a nové důkazy o proměnlivosti těch míst. A nepředvídatelnosti v prostoru a čase. Pokaždé, když se vrátíme na stejné místo, všechno je jinak: bezdomovci bydlí jinde, přibyla nová hromada stavebního rumu, někde se začalo rychle stavět, ale jinde nové místo zarůstá. Mění se i „cesty“, kterými je možno přijít a projít. Překvapilo mě také, jak se vágní terény v jednotlivých historických etapách zásadně liší. Jak úzce reagují nejen na urbanismus, ale i na politiku, pojetí vlastnictví, hospodářství, industrializaci, deindustrializaci, globalizaci.

Dá se ve vágním terénu ztratit?

PP: To těžko. Spíš občas neprojit. Na-

jednou narazíte na zábranu, spadlé stromy, zmole, neproniknutelné křoví, potok či bažinu, které nejsou na mapách. Ta místa mají osobitý řád, člověku se někdy může jevit jako „neřád“. Vznikají tvůrčím zápasem mezi přírodou a kulturou.

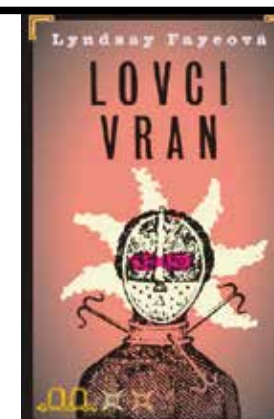
RH: Je to nekončící souboj jednotlivých aktérů – lidí, organizací, živočichů i rostlin. Zápas mezi firmou, které objekt původně patřil, jinou firmou, která tam načerno vozí stavební odpad, mezi bezdomovci, městem, městskou policií a sběrači kovů. Agentů je moc, míjejí se, střetávají, kašlou na sebe, ale i bojují o své místo na slunci. ■

INTERVIEW

*Sto stran rozhovorů
pro lidi, kteří
nezapomněli číst*

Roční předplatné
jen za 420 Kč

A jako dárek získáte knihu *Lovci vran*
od Lyndsay Faye

Předplatné si lze pohodlně objednat na www.shop.tyden.cz